

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 18^{ΗΣ} ΜΑΪΟΥ 1967

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΑΞ. Κ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.— Περὶ τῆς ἐννοίας καὶ θέσεως τῆς Οἰκουμενικῆς
Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθο-
δόξου Ἐκκλησίας, ὑπὸ Ἀμίκα Σ. Ἀλιβιζάτου *.

*Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι Συνάδελφοι,
Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,*

Ἐν σχέσει πρὸς περυσινήν ἀνακοίνωσίν μου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν «περὶ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας», καὶ ἑτέραν «περὶ τῆς θέσεως τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἔναντι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων», γενομένην ἐν τῷ ἐν Ὁξφόρδῃ τῆς Ἀγγλίας συνελθόντι 13ῳ Βυζαντινῷ Συνεδρίῳ κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον, ἔχω τὴν τιμὴν διὰ τῆς σημερινῆς μου ἀνακοίνω-
σεως νὰ καθορίσω συμπληρωματικῶς καὶ ἀναλυτικῶς, εἰ καὶ περιληπτικῶς, διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς κλειψύδρας, τὴν ἀκριβῆ ἐννοίαν καὶ θέσιν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (ὁ ὅρος προέρχεται ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως «οἰκου-
μένη», ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ τὴν τότε γνωστὴν οἰκουμένην περιλαμβάνοντος ρω-
μαϊκοῦ κράτους, εἶτα δὲ τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου) εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ
βαθμὶς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ἥτις ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς κρατούσης ἐν τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἀπολύτου δημοκρατικῆς ἢ συνοδικῆς ἀρχῆς συγκεντρώνει ἐν ἑαυτῇ τὴν

* HAMILCAR S. ALIVISATOS, *The right meaning and position of an Oecumenical Council in the Christian Church, according to the Canon Law of the Orthodox Church.*

άνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν αὐθεντίαν¹, ἐν ἀδιακόπῳ δὲ συνεχείᾳ τῆς ἀποστολικῆς συνοδικῆς παραδόσεως.

Τὸ πρότυπον τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος, τὴν ὁποίαν οἱ Ἀπόστολοι συνεκρότησαν ἅμα τῇ συστάσει τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν τοῦ πρεσβυτερίου καὶ πάσης τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Ἀποστολικῆς ταύτης Συνόδου ἐλήφθησαν ἀπὸ κοινοῦ, τῇ καθοδηγήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος («ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν (τοῖς Ἀποστόλοις) καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ»)², καὶ ἀνεγνωρίσθησαν, *nemini contradicente*, ὡς ἡ ἔκφρασις τῆς θεοπνεύστου θελήσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Συγκροτεῖται δὲ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατ' ἴσον δικαίωμα συμμετοχῆς ἐκ πάντων τῶν κανονικῶς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ κατεστημένων καὶ ἐν ἐνεργείᾳ ἐπισκόπων, οἵτινες διὰ τῆς δοθείσης αὐτοῖς διὰ τῆς χειροτονίας χάριτος λαμβάνουν τὴν ἐξουσίαν τοῦ διοικεῖν τὴν Ἐκκλησίαν μερικώτερον (τὴν κληρωθεῖσαν αὐτοῖς ἐπισκοπὴν) καὶ γενικώτερον (τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν), διὰ τῆς δικαιοματικῆς αὐτῶν συμμετοχῆς, εἴτε εἰς τὴν διοικοῦσαν σύνοδον τῆς τοπικῆς καὶ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, εἴτε εἰς γενικὴν τινα ἢ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ὅθεν οἱ οὕτω κανονικῶς καὶ νομίμως (ὡς παρ' ἡμῖν ἐν τῇ αὐτοκεφάλῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος) κατεστημένοι εἰς τὰς ἐπισκοπὰς αὐτῶν ἐπίσκοποι συμμετέχουν εἰς τὰς ὡς ἄνω Συνόδους αὐτοδικαίως, ὅμως πάντως, κατὰ τὴν καθιερωμένην ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὀργανισμῷ τάξιν καὶ σειρὰν προκαθεδρίας τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν, — τὸ καὶ ἄλλως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως λεγόμενον «Συνταγματίον»³.

Διὰ τῆς τοιαύτης συμμετοχῆς τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ καὶ τῆς ἀπαραιτήτου συμμετοχῆς (ἔστω καὶ ἀντιπροσωπευτικῶς) καὶ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, συγκροτεῖται ὀργανικῶς ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὐ μόνον κατὰ τὸ πρότυπον καὶ ὑπόδειγμα τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνσυνείδητος ἐν καθαρᾷ πίστει συνέχεια τῆς ἐνεργείας ἐκείνης τῆς ἀποστολικῆς ἐξουσίας καὶ θεόπνευστος αὐτῆς ἔκφρασις.

1. Πράξ. Ἀπ. ΙΕ' 26, Πράξ. Ἀπ. Η' 19.

2. Πράξ. ΙΕ' 22 - 29.

Ματθ. Βλαστάρη : Σύνταγμα κατὰ στοιχείον, παρὰ ΡΑΛΛΗ & ΠΟΤΛΗ : Σύνταγμα θείων & Ἱερῶν Κανόνων, Τόμ. ΣΤ' 2 κ. ἐ.

3. ΡΑΛΛΗ & ΠΟΤΛΗ : Σύνταγμα θείων & Ἱερῶν Κανόνων, Τόμ. Ε' 455 - 530.

Κατὰ ταῦτα ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀπαρτίζεται οὐχὶ ἀπλῶς ἀπὸ πρόσωπα τυπικῶς καὶ τεχνικῶς, εἰ καὶ δικαιοματικῶς, καί, ὡς κοινῶς λέγομεν, ὑπηρεσιακῶς συμμετέχοντα εἰς αὐτήν, ἀλλ', ὡς κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον, ἐκ προσώπων ἐγνωσμένης ἀγιότητος, πίστεως, χριστιανικῆς διαθέσεως καὶ ἡθους καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Χριστόν, μόνον δ' οὕτω κατὰ βεβαιότητα νοεῖται ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καθοδηγεῖται ὡς πρὸς τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹ καὶ ἐποπτεύεται ὑπὸ τῆς γνησίας ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως².

Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης οἰονεὶ ἐλέγχεται τὸ ἀπολύτως ὀρθόδοξον τοῦ ἱεροῦ τούτου συλλόγου καὶ ἀναγνωρίζεται ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀθθεντία αὐτοῦ ὡς συνέχεια τῆς ἀποστολικῆς πνευματικῆς ἐξουσίας. Τὸ στοιχεῖον δὲ τοῦτο τῆς ἐποπτεούσης ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως δὲν ἔχει ἀπλῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπιβεβαιώσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδηγηθείσης, κατὰ τε τὴν οὐσίαν καὶ τὴν διατύπωσιν αὐτῆς, κατὰ πάντα ὀρθοδόξου διδασκαλίας τῆς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκδηλώσεως τῆς θετικῆς, ἔστω καὶ ἀντιπροσωπευτικῶς, συνεργίας ἐν ταύτῃ καὶ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ, τοῦ σώματος δηλονότι τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, τὸ ὁποῖον, ὁμοῦ μετὰ τοῦ σώματος τῶν κληρικῶν, ἀποτελεῖ καὶ ἐκφράζει τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας σύστασιν, τὸ ἄλλως λεγόμενον «πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας»³ ἢ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι, ὡς κακῶς παρὰ τινων πιστεύεται ἢ λέγεται, ἡ Ἐκκλησία τῶν ἐπισκόπων ἢ ἔστω τῶν κληρικῶν, ἀλλ' ἀπάντων τῶν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος βεβαπτισμένων χριστιανῶν, τῶν τηρούντων τὴν πίστιν αὐτῶν ὀρθοδόξως, ἐξ ὧν οἱ μὲν κληρικοὶ δυνάμει τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης κανονικῶς καὶ νομίμως (ὡς παρ' ἡμῖν) κατέχουσι τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνευματικῶς κυβερ-

1. Ἡ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λῆψις τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων βασίζεται εἰς τὸ προηγούμενον τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου (Πράξ. ΙΕ' 22-28), φανερὸν ὅμως τυγχάνει ὅτι ἡ συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πραγματοποιεῖται, ὡς ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Συνόδῳ, μὲ τὴν προϋπόθεσιν συμμετοχῆς ἱερῶν καὶ ὁσίων ἀνδρῶν, φορέων ἀληθῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λόγῳ τῆς πίστεως καὶ ἀγιότητος αὐτῶν, διότι ἄλλως θὰ ἀπετέλει ἀφελῆ καὶ βλάσφημον ἀντίληψιν ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα θὰ συνήγει με ἀνάξια καὶ κατεγνωσμένα πρόσωπα ἐπισκόπων ἢ καὶ λαϊκῶν (Δηστροικὴ ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδος, ἔτους 449).

2. ΑΜΙΑΚΑ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ: Ἡ Συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνάτυπον τῆς Ἐπισημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολ. Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1954.

3. «Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας» δὲν εἶναι, ὡς ἀφελῶς παρὰ τινων ἐκλαμβάνεται, ὁ λαὸς ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸν κληρὸν, ἀλλ' ὁμοῦ ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. τὸν Χριστόν (Ἐφεσίους Δ' 12, Κολοσ. Α' 19, Β' 9, 10).

νά και ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν, κατὰ τε καθῆκον καὶ δικαίωμα, οἱ δὲ λαϊκοὶ δυνάμει τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος κατέχουσι τό τε δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον τοῦ διοικεῖσθαι καὶ ποιμαίνεσθαι ὑπὸ τῶν πρώτων. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, οὔτε οἱ ποιμαίνοντες καὶ διοικούντες πράττουσι τοῦτο κατ' ἀπόλυτον ἰδίαν αὐτῶν προσωπικὴν βούλησιν, οὔτε οἱ ποιμαίνόμενοι καὶ διοικούμενοι διακυβερνῶνται ἐκλεκτικῶς ὡς πρὸς τοὺς ποιμένας αὐτῶν καὶ τὸν τρόπον τῆς πνευματικῆς αὐτῶν διακυβερνήσεως κατ' ἀρέσκειαν, ἀλλ' ἀμφοτέροι, ποιμαίνοντες καὶ ποιμαίνόμενοι, κατὰ τὴν ἀνωθεν ἐντολὴν καὶ κλήσιν καὶ κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς τάξεως διατεταγμένα. Συνεπῶς τὰ τε κληρικὰ καὶ λαϊκὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀδιαβλήτως τίμια μέλη αὐτῆς, κατέχουσιν ἀθροιστικῶς καὶ κατὰ τάξιν τὴν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ὄργανισμῷ θέσιν αὐτῶν. Οὕτω δὲ καὶ μόνον, ἐν ἀπολύτῳ ἁρμονίᾳ καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, διακυβερνᾶται ἡ Ἐκκλησία, ὑπὸ τὴν ἀπωτέραν ἔννοιαν τοῦ ψαλμικοῦ ρητοῦ «Κύριος ποιμαίνει με καὶ οὐδὲν με ὑστερήσει»¹.

Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, οὕτω κανονικῶς συγκροτουμένη, ὡς ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ ἀθροιστικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ὁ φρουρὸς καὶ ἀθροιστικὸς ἐρμηνευτὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Ἱερῷ Παραδόσει ἐξ Ἀποκαλύψεως περιεχομένης καὶ ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς ἀθροιστικῶς διατυπωμένης καὶ διὰ τοῦτο ἀμεταβλήτου καὶ ἀλαθῆτου, καὶ ὁ ρυθμιστὴς τῆς ἀπὸ τῆς πίστεως ταύτης ἀπορροεύσης ἠθικῆς τάξεως καὶ συνεπῶς καὶ κατ' ἀπωτέραν ἔννοιαν καὶ ὁ ἀνώτατος πνευματικὸς νομοθέτης καὶ δικαστὴς διὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ ὁ ρυθμιστὴς τῆς διακονίας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς καθόλου λατρευτικῆς καὶ τελεουργικῆς καὶ διοικητικῆς τάξεως, κατὰ τὰ ἐν αὐτῇ διὰ τῆς γνησίας παραδόσεως διατεταγμένα.

Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συγκαλεῖται μόνον ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ζητήματα γενικωτέρας μορφῆς δι' ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν, σπουδαίως ἀσχολοῦντα αὐτήν, ὡς φέρεται εἰπεῖν ἡ ἐμφάνισις καὶ ἐξάπλωσις αἰρετικῆς τινος διδασκαλίας, ἐπικινδύνου διὰ τὴν γνησιότητα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐπαπειλουμένη ἀνατροπὴ τῆς καθιερωμένης ὀργανικῆς καθόλου τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ ἀκόμη καὶ ἡ ἀνακίνησις πολιτικοκοινωνικοῦ τινος ζητήματος, ἐκ τῆς ἐσφαλμένης κατευθύνσεως καὶ λύσεως τοῦ ὁποίου κινδυνεύει ἢ ἐπὶ ἀναμφισβητήτων χριστιανικῶν βάσεων καὶ ἀρχῶν στηριζομένη εὐστάθεια καὶ ὑπό-

1. Ψαλμὸς ΚΓ'.

στασις τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς τάξεως, τὴν ὁποίαν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ὑποστηρίξῃ ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς καὶ ἀδιαβλήτως ἢ Ἐκκλησία.

Φανερὸν εἶναι ὅτι τοιαῦτα ζητήματα, ἐμφανιζόμενα τὸ πρῶτον εἰς τοπικὴν τινα ἢ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαν, εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθοῦν εἰς ἄλλα ἢ καὶ εἰς ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς ὑφισταμένης δὲ ποιότητος, ὃ ἐστὶ γνησιότητος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως¹ ἐξαρτᾶται ἢ ὑπ' αὐτῆς ἀπαίτησις συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἐπαναφορὰν δι' αὐτῆς τῆς διασαλευθείσης τάξεως καὶ ἀποκατάστασιν αὐτῆς διὰ τῆς ὀρθοτομήσεως τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας.

Ἐν σχέσει τώρα μὲ τὰ ἐκάστοτε ἀναφύομενα ζητήματα, τὰ φυσικῶς ὑπαγορεύοντα τὴν ἀνάγκην συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέον νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ γεγονός ὅτι ἀπὸ τῆς 7ης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς συνελθούσης ὑπερμεσοῦντος τοῦ 8ου αἰῶνος (τῷ 787), δὲν συνεκλήθη εἰσέτι ἐτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (ἢ 8η). Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει ὡς γνησίας Οἰκουμενικὰς Συνόδους μόνον τὰς 7, ἄλλαι δὲ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι οὔτε καὶ ταύτας, ἢ δὲ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει ὡς Οἰκουμενικὰς 21, κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπ' αὐτῆς ἀποκλειστικῶς συγκληθείσας. Γεννᾶται ὡς ἐκ τούτου τὸ φυσικὸν ἐρώτημα : Ἀπὸ τοῦ 8ου αἰῶνος μέχρι τοῦ σημερινοῦ 20οῦ δὲν ἐγεννήθησαν τοιαύτης φύσεως φλέγοντα ζητήματα, ἀπαιτοῦντα τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου ; Καὶ ἐνῶ ἢ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι ἀπολύτως καταφατικὴ δι' ὀλόκληρον τὸ ἔκτοτε καὶ μέχρι σήμερον διάστημα, ἀκριβῶς λόγῳ τῶν κατ' αὐτὸ ἐγεγενημένων ἀπείρων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, ἅτινα καὶ ἅλτα παραμένοντα τελείαν σύγχυσιν δημιουργοῦν ἐν τῇ χριστιανικῇ κοινωνίᾳ², ταῦτα

1. Πρβλ. ΑΜΙΛΚΑ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, ἐνθ' ἀνωτέρω.

Ἡ κατάρτισις γνησίας ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ὀρθοδόξως διεργημένουσιν τὴν ἀνόθευτον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας παρ' ἐνὶ ἐκάστῳ χριστιανῷ καὶ γενικώτερον παρὰ τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινωνίᾳ, φοβερὰν ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας συνιστᾷ εὐθύνην τῶν τοῦ διδακτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ὑπευθύνων κληρικῶν, οἵτινες, πλημμελῶς ἢ νόθως ἢ καὶ ἀδιαφόρως τὸ καθήκον αὐτῶν τοῦτο ἐπιτελοῦντες, ἐργάζονται ἀρνητικῶς διὰ τὴν δημιουργίαν νόθου καὶ ἀντροδοξοῦ ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως.

2. Καὶ μόνον τὰ κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας ἐγεγενηθέντα τεράστια καὶ ὑψίστης παγκοσμίου κοινωνικῆς, πολιτικῆς, κοινωνιολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς σημασίας ζητήματα, τὰ ὁποῖα, καίτοι διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους καὶ τὰς ἀφαντάστους αὐτῶν περιπλοκάς ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ τοιαύτας καὶ τοσαύτας ἀνατροπὰς προκαλέσαντα, παραμένουν οὐσιαστικῶς ἅλτα καὶ ἐγκυμονοῦσι κατακλυσμαίαις καταστροφάς, ταῦτα καὶ μόνα θὰ ἦσαν ἰκανά, ἂν καὶ μὴ καθαρῶς ἐκκλησιαστικά, διὰ νὰ προκαλέσουν τὴν ἀνάγκην συγ-

ἐν τούτοις καὶ ἄλλα πολλά, οὐ μόνον δὲν κινοῦν εἰς ἄμεσον σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ τό γε νῦν οὐδὲ κἄν σκέψιν προκαλοῦν ἢ μὴ ἀνοήτως περὶ

κλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐφ' ὅσον διὰ πάντα ταῦτα καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν λύσιν αὐτῶν ἔχει τὸν λόγον Του ὁ Χριστὸς διὰ τῆς Ἐκκλησίας Του, ὡς ἐπαγγελλόμενος τὴν ἀληθινὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων τῶν ζητημάτων καὶ πλεῖστα ὅσα ἄλλα καθαρῶς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ἐν τῷ μεταξύ δημιουργηθέντα, ὡς νεώτεροι δογματικοὶ καὶ φιλοσοφικοὶ κοσμοθεωρίαι καὶ ἐτεροδιδασκαλίαι προφανῶς ἀντιτιθέμεναι εἰς τὴν βασικὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ὡς καὶ ἀπαιτητοὶ τινες συγχρονισμοὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καθόλου ζωῇ, μὴ θίγοντες μὲν τὴν δογματικὴν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπαιτοῦντες δυσκόλως ἀποφασισομένην προσγείωσιν καὶ προσαρμογὴν αὐτῆς πρὸς τὴν σύγχρονον ζωὴν, τὴν ἔχουσαν ὁμῶς ἀνάγκην πολλὴν ἐν πᾶσι τῆς πνευματικῆς καὶ ὅλως ἀδιαβλήτου ἡγεσίας τῆς, πρὸς ἐπαναφορὰν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς πλήρως ἐξαρθρωθείσης ἠθικῆς τάξεως, ἣν μόνῃ ἢ εἰς τὸ ὕψος τῆς εὐρισκομένης Ἐκκλησίας δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, πάντα ταῦτα εἶναι φλέγοντα καὶ ἀπαιτοῦντα τὴν ἔγκαιρον λύσιν αὐτῶν ζητήματα δι' ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ ἔρευνα δὲ καὶ ἐνδεχομένη λύσις τούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναβάλλεται ἐπ' ἄοριστον ἄνευ θετικῆς βλάβης καὶ καταστρεπτικῆς καθυστερήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανισμοῦ.

Ἄλλ' ἐπὶ πλεόν τούτων, μετὰ τὰ τρομακτικὰ γεγονότα τῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δύο παγκοσμίων πολέμων καὶ τὰς σχεδὸν ἀμέσως ἐπακολουθησάσας ὑπὲρ νοῦν τεχνικὰς προόδους διὰ τῶν ἀφαντάστων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων, τὰς ὁποίας μάλιστα ἡ ἀνθρωπίνη κακία τείνει νὰ χρησιμοποιήσῃ, ἀντὶ δι' ἔργα εἰρήνης καὶ προσόδου τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς πολεμικὰ μέσα τοῦ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπαπειλουμένου ὀλοκληρωτικοῦ τρίτου παγκοσμίου πολέμου, ἐδημιουργήθησαν ἅπειρα γενικωτέρας δὲ φύσεως δι' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν ζητήματα, τὰ ὁποία προστίθενται αὐτομάτως εἰς τὰ ἀνωτέρω διαγραφέντα καὶ ἐφ' ὧν, ὡς ἐλέχθη, ἔχει τὸν λόγον τῆς ἢ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἐπικρατήσας, τέλος, πολιτικός, οικονομικός, ἐμπορικός, κοινωνικός καὶ ἐκκλησιαστικός οἰκουμενισμὸς ἐδημιούργησεν αὐτομάτως ἅπειρα καὶ κολοσσιαῖα σύγχρονα ἐκκλησιαστικὰ προβλήματα, ἀφορῶντα εἰς ὀλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ τὰ ὁποία προστίθενται εἰς τὸν ἀτελεύτητον κατάλογον τῶν ἄμεσον καὶ ἐπιτακτικὴν τὴν λύσιν αὐτῶν ἀπαιτούμενων ζητημάτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς οἰκουμενισμὸς ἔχει ἀποβῆ τὸ κύριον μέλημα πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀπὸ πενταετίας κυρίως καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἰδιαιτέρως, ὡς ἐφανερώθη ἐν τῇ Β' Βατικανῇ αὐτῆς Συνόδῳ καὶ ἰδίᾳ διὰ τοῦ περιλήμμου ΙΓ' σχήματος αὐτῆς.

Καὶ ἐνῶ ὁ τεράστιος ὄγκος τούτων καὶ τηλικούτων ζητημάτων ἀπασχολεῖ πάσας τὰς ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἐκάστην τούτων κατὰ τὰς ἀντιλήψεις καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δύναμιν, ἀναζητούσας, ἔστω καὶ δοκιμαστικῶς, τὴν πρέπουσαν ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ, ὡς φέρ' εἰπεῖν αἱ συνεργαζόμεναι προτεσταντικαὶ καὶ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι διὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (ἡ περίφημος κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον συνελθοῦσα πανεκκλησιαστικὴ σύσκεψις τῆς Γενεύης περὶ Ἐκκλη-

συγκλήσεως ταύτης, τοῦτο δὲ διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους σοβαροὺς καὶ ἄκρως δεδικαιολογημένους λόγους, ὧν οἱ σπουδαιότεροι εἶναι οἱ ἑξῆς :

1ον) Οὐδαμῶθεν, οὐδὲ καὶν ἀπὸ μέρους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξεδηλώθη πρόθεσις γετικωτέρας ἐκκλησιαστικῆς συνεννοήσεως πρὸς σύγκλησιν καὶ συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἂν δὲ καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία στρέφη συνεχῶς τὴν προσοχὴν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐνδεχομένην δυνατότητα συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅμως οὐδεμίαν ἐγένετο ὑπ' αὐτῆς μέχρι τοῦδε πρέπουσα προπαρασκευαστικὴ ἐργασία πρὸς τοῦτο, οὐδ' ἐξεδηλώθη σχετικὴ πρὸς τοῦτο, ὡς ἐλέγχθη, πρόθεσις. Καὶ ναὶ μὲν ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου γίνεται κατὰ καιροὺς σοβαρώτερος τις λόγος περὶ προπαρασκευαστικῆς Προσυνόδου μιᾶς Πανορθόδοξου Συνόδου, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν μάλιστα δεκαετίαν τῆς ἐπὶ τσαρικοῦ καθεστώτος Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας ἐγένετο σπουδαία μὲν, ἀλλὰ σχοινοτενῆς συζήτησις ὑπὸ ἐιδικῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀφεώρων εἰς τὰς τοπικὰς ἀνάγκας τῆς Ὁρθοδόξου Ρωσσιτικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνδεχομένως καὶ εἰς τὴν Πανορθόδοξον Σύνοδον, ὄψεσθε θὰ συνήρχετο αὕτη, δὲν ἀνεφέροντο ὅμως ἀμέσως εἰς τὴν προπαρασκευὴν Οἰκουμε-

σίας καὶ Κοινωνίας) καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου καὶ κυρίως διὰ τοῦ περιφήμου Π' σχήματος αὐτῆς, μόνη δυστυχῶς ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἢ ἄλλοτε πρωτοπόρος εἰς τὴν παρακολούθησιν τῆς ζωῆς, παρὰ τινὰς καταβληθείσας λίαν ἀξιεπαίνους μονομερεῖς προσπάθειας, δὲν κατώρθωσε μέχρι τοῦδε νὰ ἀντικρῆσθῃ εἰσέτι τὰ ζητήματα ταῦτα, οὐδὲ νὰ ἀποπειραθῇ νὰ συναγωνισθῇ ὡς πρὸς τοῦτο τὰς λοιπὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, ὡς πρὸς τὴν προσπάθειαν λύσεως αὐτῶν. Τοῦτο δυστυχῶς συντελεῖ εἰς τὸ νὰ κατηγορηθῆται ἀδίκως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ὡς ἀπὸ φύσεως στατικὴ Ἐκκλησία καὶ ἀπηρχαιωμένη καὶ ὡς μὴ ἐνδιαφερομένη διὰ τὰ παλαιότερα καὶ σύγχρονα ταῦτα κολοσσιαῖα προβλήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τηρεῖ μέχρι τοῦδε ἐφ' ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων παθητικὴν θέσιν σιωπῆς, τοῦτο ὅμως συμβαίνει διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους, ὧν σπουδαιότερος εἶναι ἡ διὰ τὴν μακροαἰὼνα δουλείαν τοῦ ἡγετικοῦ αὐτῆς τμήματος, τῆς ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, προξενηθεῖσα καὶ εἰσέτι ὑφισταμένη μεγάλη πνευματικὴ αὐτῆς κατάπτωσης, ἢ ἐν πολλοῖς καὶ σήμερον ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ἀνεπιτρέπτου εἰσέτι οὐσιαστικῆς ἀμαθείας τοῦ κλήρου, καὶ ἄλλαι σοβαρῶτεραι αἰτίαι τῶν λοιπῶν τμημάτων αὐτῆς.

Εὐρυσκόμεθα λοιπὸν πρὸ ἀπίρων ἀληθῶς ἀπὸ αἰῶνων δημιουργηθέντων παλαιότερων τε καὶ νεωτέρων καὶ συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν ζητημάτων γενικωτέρας μορφῆς, τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἢ ἀπαρίθμησις θ' ἀπῆται χρόνον πολὺν καὶ τὰ ὁποῖα ἀναμένουν τὴν αὐθεντικὴν λύσιν των παρὰ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς Ἐκκλησίας μόνης ἀληθῶς δυναμένης νὰ ἐπιληφθῇ τούτων ἀνιδιοτελῶς καὶ ἀδιαβλήτως.

νικῆς Συνόδου καὶ μὲ προοπτικὴν μάλιστα τῆς τό γε νῦν ἀδυνατοῦ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν ὀλοκλήρου τῆς χριστιανικῆς Οἰκουμένης. Κατὰ ταῦτα, ἡ πρέπουσα προ-
 παρασκευὴ δι' ἓνα τόσον σπουδαῖον καὶ ἀπεριορίστως οἰκουμενικὸν σκοπὸν δὲν
 ὑπάρχει.

2ον) Ὡς ἀνέπτυξα ἐν τῇ προσφάτῳ ἀνακινώσῃ μου ἐν τῷ 13ῳ Βυζαντινῷ
 Συνεδρίῳ τῆς Ὁξφόρδης, δὲν ὑφίσταται σήμερον ἐν τῇ Οἰκουμένῃ ἐν χριστιανι-
 κὸν κράτος καὶ μία πολιτικὴ ἀρχή, ὡς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκλήσεως τῶν ἐπτά
 Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὁ Βυζαντινὸς Αὐτοκράτωρ, ἢ ἔστω καὶ ἀρχηγὸς τις ὀρθο-
 δόξου κράτους, εἰς τὸν ὅποιον θὰ ἀνεγνωρίζετο τὸ δικαίωμα τῆς τεχνικῆς ἔστω
 (ὡς πρὸς τὸν τόπον καὶ τὰ μέσα) συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἢ, ὡς πρὸς
 τὴν Ὁρθόδοξον μόνον Ἐκκλησίαν, καὶ Πανορθόδοξου κἂν Συνόδου. Οὐδὲ ὑπάρ-
 χει καὶ πιθανότης ὅτι εἷς ἐκ τῶν σημερινῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν ὀρθοδόξου τινὸς
 κράτους εὐχαρίστως θ' ἀνελάμβανε τὴν εὐθύνην καὶ τὰ ἔξοδα, οὐ τὰ τυχόντα,
 τῆς εἰς τὴν χώραν του συγκλήσεως τιαύτης Συνόδου. Οὔτε ὑπάρχει σήμερον,
 κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, συγκαλεσάσης καὶ ὀργανω-
 σάσης αὐτοδυνάμως τὴν μεγαλυτέραν συγκληθεῖσαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μέχρι τοῦδε
 Σύνοδον, τὴν Β' Βατικανὴν αὐτῆς Σύνοδον ἐκ 2.500 ἐπισκόπων (κατ' αὐτὴν
 23ῃν Οἰκουμενικῇ), αὐτοκέφαλός τις Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἰκανὴ ν' ἀναλάβῃ
 αὐτοδυνάμως τὸ τεράστιον τοῦτο ἔργον, ἐφ' ὅσον καὶ αἱ διεθνεῖς πολιτικαὶ σημε-
 ριναὶ συνθῆκαι, ὑφ' ἃς εὐρίσκειται ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, γενικῶς εἶναι ὅλως
 ἀντίξοι διὰ τὴν σύγκλησιν καὶ Πανορθόδοξου ἀκόμη Συνόδου.

3ον) Ὁ δξύτατος ἐμφανιζόμενος ἐθνισμὸς, μετὰ τῶν ἐπακολουθημάτων του,
 ὁ ὅποιος χωρίζει βαθύτατα τὰ διάφορα κράτη καὶ ὅλως ἰδιαίτερος τὰ ὀρθόδοξα,
 θὰ ἠμποδίζε σπουδαίως τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὡς ἐμποδίζει ἐν
 πολλοῖς καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν σύγκλησιν τῆς ἀνακινηθείσης γενικῆς Προσυνόδου
 τῆς μελετωμένης Πανορθόδοξου Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

4ον) Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἡ οὐσιαστικὴ μέχρι
 σήμερον ὑποδούλωσις τοῦ μεγαλυτέρου τμήματος αὐτῆς (ἥς τὸ ἀληθῶς μόνον ἐλευ-
 θερον τμῆμα εἶναι ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος) εἰς ἀλλότρια καὶ μὴ
 χριστιανικὰ κράτη καὶ αἱ ἐντεῦθεν δυσχέρειαι ἀποτελοῦν τεράστιον ἐμπόδιον
 συγκλήσεως ἀκόμη καὶ γενικῆς μόνον Πανορθόδοξου Συνόδου, πολλῶν δὲ περισσό-
 τερον Οἰκουμενικῆς, διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐλευθέρως κινήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

5ον) Σχεδὸν πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι, πλὴν ἴσως τῆς Ρωμαιο-
 καθολικῆς, ἀλλ' ἰδίᾳ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰς ὅλα δ' αὐτῆς τὰ τμήματα, εἶναι
 θεολογικῶς ὅλως ἀνέτοιμος καὶ ἀπροπαρασκευος διὰ τὴν ἐν Οἰκουμενικῇ ἢ καὶ
 Γενικῇ τινι Συνόδῳ συζήτησιν τῶν προκειμένων ζητημάτων, πολλὰ τῶν ὁποίων

εἶναι ἀκόμη καὶ εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν ἄγνωστα. Ἡ ἄγνοια αὕτη γενικώτερον, προκειμένου μάλιστα περὶ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, εἶναι ἐνίοτε τόση, ὥστε νὰ καθίσταται προβληματικὴ ἢ διὰ ταῦτα ἀμοιβαία συνεννόησις. Δὲν πρέπει δὲ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἰκανότητα καὶ δυνατότητα προπαρασκευῆς διὰ τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον νὰ παροραθῇ, ἐν σχέσει ἰδίᾳ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τὸ ὅτι ἡ μακροαίων δουλεία πλείστον αὐτῆς τμημάτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ συνετέλεσε σπουδαίως εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῆς κατάπτωσιν, εἰς σημεῖον ὥστε νὰ μὴ δύναται αὕτη εἰσέτι νὰ προσφέρῃ τὴν ἣν θὰ ἀνεμένετο ἐκ μέρους τῆς βοήθειαν καὶ συμβολήν.

Βεβαίως ταῦτα ἐπιβάλλουν εἰς τὴν ἐποχὴν μάλιστα τοῦ Οἰκουμενισμοῦ τὴν ἐναρξίν ἐκκλησιαστικῆς ἐπιστημονικῆς προετοιμασίας τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπετέλουν τὰ κύρια θέματα τῆς μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἀληθῶς δὲ τοιαύτη πολύτιμος ἐργασία ἐπιτελεῖται καὶ ἐκ μέρους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐκ μέρους τῆς τελευταίας Β' Βατικανῆς Συνόδου καὶ τῶν μετασυνδικῶν αὐτῆς ἐπιτροπῶν καὶ ἐκ μέρους τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἐπὶ μέρους ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ὀρθοδόξου Προσυνόδου, ἡ ἐπιτελουμένη ὅμως αὕτη σπουδαιοτάτη καθ' ἑαυτὴν ἐργασία δὲν γίνεται ἐνσυνειδήτως ὡς προπαρασκευαστικὴ ἐργασία συγκροτήσεως μεγάλης ἀληθῶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἣτις ἐνδεχομένως θὰ εἶναι ἡ 8ῃ Οἰκουμενικὴ τῆς ἠνωμένης Ἐκκλησίας (καὶ περὶ ἧς γενικωτέρας προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας θὰ ἀσχοληθῶ προσεχῶς).

Ἄλλ' (6ον), ἵνα καὶ ἄλλους τινὰς σπουδαιοτάτους μὲν, ἀλλὰ δευτερευούσης σημασίας λόγους παραλείψωμεν, ὁ κατ' ἐξοχὴν κύριος λόγος τοῦ τό γε νῦν ἀδυνατοῦ τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι ἡ ἀπουσία τῆς ἀπαραίτητου πρὸς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ἣτις εἶναι καὶ τὸ κύριον ἐμπόδιον τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἰδού δὲ διατί :

Ἐν ἀρχῇ ἐλέχθη ὅτι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι τὸ σῶμα τῶν ἐπισκόπων, τῶν ἐχόντων ἐπισκοπὰς εἰς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅταν συνήλθε καὶ ἡ τελευταία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ 7ῃ ἐν Νικαίᾳ τῷ 787, ἡ κατὰ πάντα Ὁρθόδοξος ἀκόμη χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἦτο μία. Ἡ σημερινὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τοῦ σημερινοῦ τύπου δὲν ὑφίστατο, αὕτη δὲ ἦτο μόνον τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας. Αἱ προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι ἐπίσης δὲν ὑπῆρχον, διότι ἡ διαμαρτύρησις, ἡ ὁποία τὰς ἐδημιούργησεν, ἐνεφανίσθη ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Ἐπὶ πλέον αἱ μονοφυσικαὶ αἰρετικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς εἶχον περιέλθει εἰς ἀφάνειαν, οὐδεὶς δ' ἔδιδεν ἰδιαιτέραν σημασίαν εἰς αὐτάς, διὰ τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν καὶ τὴν συνειδητὴν ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ ταχέως ἀσυνείδητον, μονο-

φυσικὴν κυρίως πλάνην αὐτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως στερεῶς ἐμμένουσιν. Ἦλθεν ὅμως τὸ μέγα σχίσμα τοῦ Θ' καὶ ΙΑ' αἰῶνος, τὸ ὁποῖον ἐχώρισε τὴν μίαν Ἐκκλησίαν εἰς δύο, τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν, τὴν Ὁρθόδοξον δηλαδὴ καὶ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν. Ἐπειτα ἐπηκολούθησε τὸ ἕτερον μέγα σχίσμα ἢ μᾶλλον τὰ σχίσματα τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἐν τῇ Δύσει, διὰ τῶν ὁποίων ἐδημιουργήθησαν αἱ ποικιλώνυμοι καὶ δογματικῶς διηρημέναι καὶ ἀπέχουσαι ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἀφάνταστον βαθμὸν προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι, οὕτω δὲ ἢ ποτὲ μία Ἐκκλησία ἐχώρισθη εἰς διαφόρους μικρὰς Ἐκκλησίας, ὅλως ἐχθρικῶς μάλιστα πρὸς ἀλλήλας διακειμένας. Τὸ ἐξ ὅλων αὐτῶν ἀπομεῖναν ἀληθῶς ὀρθόδοξον τμήμα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἢ ἡμετέρα Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ σήμερον ἀναγκαστικῶς τὸ μόνον γνήσιον τμήμα τῆς μιᾶς ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ οὗ καὶ ἡ θεολογικὴ ὡς πρὸς τοῦτο ἀποκλειστικότης αὐτῆς, ὅμως τοῦτο ἀποτελεῖ συγχρόνως σημαντικὴν μὲν ἀλλὰ μικρὰν μειονότητα ἔναντι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῶν Προτεσταντικῶν. Δυστυχῶς αὐτὴ ἢ ἀπομείνασα Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἠναγκάσθη μάλιστα νὰ ἐπισημοποιήσῃ πως ἡ ἰδίᾳ τὸν ὁμολογιακὸν αὐτῆς χαρακτῆρα ἐν παραλληλισμῷ πρὸς τὰς ἄλλας, ὅταν ἐδέχθη, διὰ τὴν ἕνεκα τῆς δουλείας κατάπτωσιν αὐτῆς καὶ τὴν ἕνεκα τῶν κρατουσῶν συνθηκῶν ἐπίδρασιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τινων τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν, καίτοι κατέχουσα τὸν ἀνεκτίμητον θησαυρὸν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως τῆς Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, ὅλως περιττῶς καὶ κατ' ἀνεπίτρεπτον τρόπον τὴν σύνταξιν νέων ὁμολογιῶν πίστεως κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, πολλαχῶς μάλιστα ἀποδειχθειῶν μεταγενεστέρως ἀμφιβόλου ὀρθοδόξου γνησιότητος.

Καὶ ναὶ μὲν ἡμεῖς, διὰ τὸ (οὐσιαστικῶς) ἀνόθευτον τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας μας, θεολογικῶς ὑποστηρίζομεν ὅτι αὕτη εἶναι ἢ μία καὶ μόνη, ἢ θεολογικώτερον ἢ μία ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, οἱ ἄλλοι ὅμως διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν διάστασιν δὲν ἀναγνωρίζουσι τοῦτο. Ἀλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτό, ἐνῶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, διατηρήσασα ἀνόθευτα πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς Ὁρθοδοξίας τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ συγκαλέσῃ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τὴν 8ην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἀποστέργει νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι ἐλλείπει ἢ προϋπὸθεσις τῆς ἐνότητος τῆς ὅλης Ἐκκλησίας καὶ συνεπῶς τῆς πραγματικῆς οἰκουμενικότητος, τὴν ὁποίαν βαθύτατα συναισθάνεται ἢ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία.

Διότι, ἐὰν παρὰ ταῦτα ἐγίνετο τοιοῦτον τι, θ' ἀπουσίαζον τότε ἐκ τῆς τυχὸν συγκαλουμένης Συνόδου τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐφ' ὅσον ὁ εἰς τὰς περιοχὰς αὐτῶν ἐπικρατῶν Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ὀρθόδοξος καὶ ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως

δὲν θὰ ἐδικαιοῦτο κατ' ἀρχὴν νὰ συμμετάσχη εἰς τὴν Σύνοδον. Ὅμως ἡ ἀληθινὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, βαθυτάτην ἔχουσα συνείδησιν τῆς τε γνησίας ὀρθοδοξίας τῆς καὶ τῆς ἀληθινῆς Οἰκουμενικότητός τῆς, δὲν δύναται νὰ ἀδιαφορήσῃ διὰ τὰ τμήματα ταῦτα, ὡς ἀνεξαρτήτως τῆς σημερινῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς τῶν Παπῶν Ἰωάννου τοῦ ΚΓ' καὶ τοῦ Παύλου τοῦ ΣΤ' ἀδιαφορεῖ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Αὕτη συγκαλεῖ κατ' ἐπανάληψιν Οἰκουμενικὰς κατ' αὐτὴν Συνόδους, μέχρι καὶ τῆς τελευταίας, ἀδιαφοροῦσα ἂν καὶ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ Ἐκκλησίᾳ πλὴν αὐτῆς τῆς ἰδίας, ἀναγνωρίζει αὐτὰς ὡς Οἰκουμενικὰς, ἂν καὶ πάλιν κατὰ πρωτοφανῆ φιλευθέρων παραχώρησιν ἐπέτρεψε τώρα καὶ ἐπίσημον πρόσκλησιν παρατηρητῶν ἐκ μέρους πασῶν τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, σπουδαίως ἐν αὐτῇ τῇ Συνόδῳ τιμηθέντων, ἧς προσκλήσεως μόνῃ ἡ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπωφελήθη.

Ἡ Ὁρθόδοξος ὅμως Ἐκκλησία, ἐκ γνησιωτέρου οἰκουμενικοῦ πνεύματος ἐμφορομένη, προτιμᾷ νὰ μὴ συγκαλέσῃ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, παρὰ νὰ ἀπουσιάζῃ ἐκ ταύτης τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης, ὅποτε δὲν θὰ ἀνεγνωρίζετο μία τοιαύτη Σύνοδος ὡς Οἰκουμενικὴ, διότι θὰ ἔλειπον αἱ προϋποθέσεις καὶ ἰδιότητες τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ θὰ παρέμενον οὐσιαστικῶς Σύνοδος τῆς ὁμολογιακῆς Ἐκκλησίας, τοῦθ' ὅπερ ἀντίκειται εἰς τὴν ὀρθόδοξον οἰκουμενικότητά τῆς. Εἶναι δὲ βέβαιοι ὅτι ἐν τῶν δυσχερεστέρων ἀντικειμένων τῆς προπαρασκευαστικῆς μελέτης καὶ ἐτοιμασίας ἐνδεχομένης συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου θὰ εἶναι ἡ μελέτη τοῦ τρόπου τῆς πρεπούσης προσκλήσεως καὶ συμμετοχῆς εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ τῶν καθ' οἷονδῆποτε τύπον μὴ Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Κατὰ ταῦτα καὶ κατὰ τὴν ἀντίληψιν καὶ συνείδησιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἡ τό γε νῦν σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ ἰδίᾳ τὸν τελευταῖον, δὲν εἶναι δυνατὴ πρὸς τὸ παρόν, κυρίως ἕνεκα τοῦ διὰ τῶν σχισμάτων ἀφαντάστου περιορισμοῦ τῆς πραγματικῆς ἰδέας τῆς οἰκουμενικότητος.

Βεβαίως, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ σύγκλησις Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δύναται καὶ ὀφείλει νὰ συγκαλέσῃ δι' ἑαυτὴν Γενικὴν Πανορθόδοξον Σύνοδον, ἣτις μάλιστα καὶ μελετᾶται, ἀλλ' αὕτη, τυχὸν συνεροχόμενη, δὲν θὰ συγκληθῇ ὡς Οἰκουμενικὴ καὶ δὴ ὡς ἡ 8η, διότι ἔλλείπουν πᾶσαι αἱ πρὸς τοῦτο προϋποθέσεις.

Τὴν ἀπόφασιν τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατ' ἀρχὴν λαμβάνει ἡ ὅλη Ἐκκλησία, κατόπιν ὁμοφώνου συνεννοήσεως (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ γραμμάτων) ὄλων τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων αὐτῆς, οὐδέποτε δὲ κατόπιν ἀποφάσεως μιᾶς τούτων. Κατὰ φυσικὸν δὲ λόγον τὴν τυχὸν ἐν προκειμένῳ ἀπόφασιν ταύτην

ἐξαγγέλλει ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἢ ἐξ αὐτῶν ἔχουσα τὴν προκαθεδρῖαν, προκειμένου μὲν περὶ ὀλοκλήρου τῆς ἡνωμένης Ἐκκλησίας, ἢ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης καὶ συνεπῶς ὁ Πάπας, προκειμένου δὲ περὶ γενικῆς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου μόνον Ἐκκλησίας, ἢ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δηλαδὴ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τῆς συνόδου πάλιν, ἀπαξ συγκληθείσης, προεδρεύει ὁ πρῶτος τῆ τάξει κατ' ἀναλογίαν ἐνώσεως, ὁ Πάπας τῆς Ρώμης, ἢ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Πρέπον ὅμως θὰ ἦτο, ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον, τῆς Συνόδου νὰ προεδρεύουν ἐκ περιτροπῆς οἱ ἐπὶ κεφαλῆς πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆ τάξει.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν, ἐφ' ὅσον κατὰ τοὺς ἰσχύοντας κανόνες «κρατεῖ ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων»¹. Αἱ ἀποφάσεις τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ πᾶσαν ὀρθόδοξον ἢ ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαν, ἐπὶ κινδύνῳ ἐκπτώσεως αὐτῆς ἐκ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς αὐτῶν.

Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ἵνα φέρουν ἀνεξίτηλον τὴν σφραγίδα τῆς ὀρθοδοξίας, δέον νὰ γίνουιν ἀποδεκταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον tacite ὑπὸ κλήρου καὶ λαοῦ πασῶν ἀνεξαιρέτως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτοι τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τυχὸν ἐκδήλωσις γενικωτέρας ἀντιρρήσεως καὶ ἀντιδράσεως πρὸς ταύτας παρὰ τῆς ἀναμφισβητήτως γνησίας ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως δημιουργεῖ ζήτημα ἐγκυρότητος καὶ γνησιότητος τῆς Συνόδου, διότι, ἂν ἡ ἀντίδρασις εἶναι σοβαρὰ καὶ προκαλῆ ἀρνητικὴν τῆς γνησίας συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας στάσιν, τότε ἡ Σύνοδος, καίτοι συγκληθεῖσα ὡς Οἰκουμενική, δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς τοιαύτη, ὡς τοῦτο συνέβη διὰ τὰς ἐν Σαρδικῇ (343 μ. Χ.), ἐν Ἐφέσῳ (ληστρικὴν 449 μ. Χ.) καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ (1438 μ. Χ.) Συνόδους, αἵτινες, συγκληθεῖσαι ὡς Οἰκουμενικαί, ἀπεκηρύχθησαν ὡς τοιαῦται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ δὲν συγκαταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Κατὰ ταῦτα, ἡ γενικῶς ἀνεγνωρισμένη καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐσφραγισμένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶναι ἡ συγκεντροῦσα καὶ ἐκφράζουσα τὴν ἄκραν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐθεντίαν, τῶν δογματικῶν αὐτῆς ἀποφάσεων θεωρουμένων ἀκόμη καὶ ὡς ἀλαθήτων, διότι δι' αὐτῶν, ἐν πλήρει συμφωνίᾳ αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, ἐκφράζεται πλατύτερον ἢ ἐν ἐκείναις περιεχομένη ἄκρα ἀποκάλυψις τῆς θερησκευτικῆς ἀληθείας.

1. Κανὼν 6^{ος} τῆς Α' Οἰκ. Συνόδου, παρ' Ἀ. Ἀλιβιζάτω, Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, ἔκδοσις β', σελ. 28.

Αἱ ἀποφάσεις τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἶναι τριῶν εἰδῶν: 1ον) αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν, ἡ ὁποία διατυπῶνται διὰ τῶν «ὄρων» καὶ εἶναι ἀλάθητοι καὶ ἀμετάβλητοι, 2ον) αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὴν καθ' ὄλου ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, αἱ διατυπούμεναι διὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐν πολλοῖς καιρικαὶ καὶ περιπτωτικάι διατάξεις, ἐνδεχομένως μεταβαλλόμεναι, τροποποιούμεναι ἢ καὶ καταργούμεναι, πάντως ὅμως καὶ κατὰ γενικωτέραν ἀκόμη νομικὴν ἀρχὴν μόνον ὑπὸ τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον τὰς ἐνομοθέτησε, δηλαδὴ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου — καὶ ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει ὑπὸ ἀλλοτρίου πολιτικοῦ ἢ δικαστικοῦ σώματος, ὡς κάκιστα καθιερώθη ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ ἐφευρεθέντος καθορισμοῦ τῶν Κανόνων ὡς διοικητικῶν καὶ δογματικῶν, ἐνῶ δογματικοὶ Κανόνες δὲν ὑπάρχουσι, — καὶ εἶναι αὗται μέχρι τῆς τροποποιήσεως ἢ καταργήσεως αὐτῶν ἀμετάβλητοι — καὶ 3ον) δικαστικά, ἐφ' ὅσον ἡ Σύνοδος δι' εἰδικὴν περίπτωσιν θὰ μετεβάλλετο εἰς Ἀνώτατον Ἀναθεωρητικὸν Δικαστήριον, ὡς ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Πρὸς πληρεστέραν, τέλος, κατανόησιν τοῦ ὄλου θέματος καὶ τῆς ἐννοίας καὶ θέσεως τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινηθῇ ἐν συντομίᾳ ἡ ὑφισταμένη διαφορὰ ἀντίληψως καὶ ἐπισήμου διδασκαλίας ὡς πρὸς ταύτην μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ἡ μὲν ὀρθόδοξος ἀντίληψις καὶ διδασκαλία ἐξετέθη ἤδη διὰ τῶν ἀνωτέρω. Ὅλως ἀντίθετος ὅμως πρὸς ταύτην εἶναι ἡ κρατούσα ἀντίληψις καὶ διδασκαλία περὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, ἡ μετὰ τὸ σχίσμα κυρίως διαμορφωθεῖσα ἐν αὐτῇ, καθ' ὅσον πρὸ τοῦ σχίσματος ἡ Ἐκκλησία ἦτο μία καὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐν τούτῳ ἐκράτει περὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου διδασκαλία, ὅσον καὶ ἂν ἰδιαιτέρα διεξεδικεῖτο ἐκ τῆς Δύσεως θέσις εἰς τὰς Συνόδους διὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν λοιπὸν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας οὐσιαστικῶς ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος οὐδεμίαν ἔχει ἰδίαν αὐθεντίαν, συνεπῶς οἰονδήποτε κῦρος καὶ ἂν ἀναγνωρίζεται εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, τοῦτο βασίζεται εἰς τὸ κῦρος τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, ὅστις ὑπεράνω τῶν Συνόδων εὐρισκόμενος καὶ συγκαλεῖ αὐτὰς καὶ προεδρεύει τούτων καὶ ἐγκρίνει τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, οὕτω μόνον λαμβανούσας ἀπόλυτον κῦρος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο δὲ διότι, βάσει τοῦ κρατοῦντος ἐκεῖ μοναρχικοῦ συστήματος, ἡ ἀνωτάτη αὐθεντία συγκεντροῦται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἐπισκόπου καὶ Πάπα Ρώμης, θεωρουμένου ὡς τοῦ Βικαρίου τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δοθείσης ἐξουσίας εἰς τὸν Ἀπόστολον Πέτρον, τοῦ ὁποίου ὁ Πάπας εἶναι ἐν πᾶσι διάδοχος. Οὗτος ὡς ἐκ τούτου εἶναι ὁ μοναδικὸς Πρόεδρος τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, συγκαλουμένης ὑπ' αὐτοῦ καὶ

χρησιμευούσης ὡς γνωμοδοτικοῦ μόνον δι' αὐτὸν σώματος, τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς ἐκδιδομένων δι' εἰδικῶν διαταγμάτων (motu proprio) ὑπὸ τοῦ Πάπα.

Τοῦτο ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν προσφάτως συγκληθεῖσαν καὶ διεξαχθεῖσαν τελευταίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τὴν λεγομένην δευτέραν τοῦ Βατικανοῦ, τὴν ἄλλως καθ' ἑαυτὴν σπουδαιότητα, ἰδίᾳ διὰ τὸν ἄκρως μεταρρυθμιστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ κοινωίᾳ. Ἡ Σύνοδος αὕτη, ὡς Οἰκουμενικὴ διὰ τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν βέβαια μόνον Ἐκκλησίαν, ἔλαβεν ὑπόστασιν μόνον διὰ τῆς συγκλήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Πάπα, τῆς προεδρίας αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς τελικῆς ἐγκρίσεως μιᾶς ἐκάστης τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς δι' εἰδικοῦ παπικοῦ motu proprio.

Ἡ τοιαύτη θέσις βασίζεται ἐπὶ τῆς μεταγενεστέρας δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἣς βάσις εἶναι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα, θεμελιούμενον ἐπὶ τοῦ ἀνυπάρκτου διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν πρωτείου τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἅτινα ἀμφοτέρω, ἐν τῇ Δύσει ἀναπτυχθέντα μεταγενεστέρας, ἀπορρίπτει ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς διδασκαλίας ἑκατέρας τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, καθίσταται σαφῆς ὁ χαρακτῆρ ἐκάστης τούτων ὡς δημοκρατικῆς ἢ μοναρχικῆς, ὡς καὶ ἡ οἰκουμενικότης τῆς Ὄρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Καὶ ὅμως ὡς πρὸς τὴν βασικὴν καὶ οὐσιώδη ταύτην διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς τὸ σχεδὸν ἅλντον τοῦτο ζήτημα, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπῆρχε πραγματικὴ διάθεσις ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, θὰ ἠδύνατο νὰ δοθῆ λύσις διὰ συγκλήσεως καὶ ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ μεγάλου ἀγαθοῦ τῆς ἐνώσεως καὶ ἡ λύσις αὕτη ὡς πρὸς τὰς δύο μεγάλας Ἐκκλησίας θὰ ἦτο ἡ ἑκατέρωθεν ἀποδοχὴ συνυπάρξεως τῶν δύο συστημάτων, ὡς ταῦτα ὑφίσταντο πραγματικῶς κατὰ τὴν πρὸ τοῦ σχίσματος περίοδον, ὅτε ἕκαστον τμήμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ Ἀνατολικὸν καὶ τὸ Δυτικόν, ἐκυβερνᾶτο παραλλήλως καὶ ἀνενοχλήτως, τὸ μὲν διὰ τοῦ δημοκρατικοῦ, τὸ δὲ διὰ τοῦ ἀπολυταρχικοῦ πολιτεύματος, χωρὶς ἢ συνυπαρξίς αὕτη διὰ τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας νὰ προκαλῆ διαιρέσεις καὶ σχίσματα. Πάντως τοῦτο εἶναι καὶ ἡ μόνη λύσις, δι' ἣς θὰ ἐπετυγχάνετο ὁ ἐγγύτερος ἐνωτικὸς σύνδεσμος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὅσον οὔτε ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία θὰ ἀπεμπολήσῃ ποτὲ τὸν δημοκρατικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ἐπὶ ὑποταγῇ αὐτῆς εἰς τὸ μοναρχικὸν σύστημα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, οὔτε αὕτη θὰ ἐδέχετο ποτὲ τὸν δημοκρατικὸν χαρακτῆρα τῆς Ὄρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐπὶ ἀπεμπολήσει τοῦ βαθύτατα πιστευομένου πρωτείου τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης.

Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως τοῦ ζητήματος τούτου ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς παρού-

σης μελέτης καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον ἄλλης ἰδιαίτερας ἀνακοινώσεως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν.

S U M M A R Y

This communication about «The right meaning and position of an Oecumenical Council in the Christian Church according to the Canon Law of the Orthodox Church» is in some way a supplementary addition to my two previous communications, one in the Academy of Athens about «the democratic or synodical (sobornost) character of the Orthodox Church»¹ and a second in the Oxford 13th Byzantine Congress «about the Oecumenical Councils and the byzantine Emperors»².

The Oecumenical Council concentrating in itself the highest authority of the organism of the Christian Church has its origin in the apostolic Council (Acts ch. 15th) and is regarded as preserving and continuing through the guidance of the Holy Spirit the authentic apostolic tradition in an infallible way.

The Oecumenical Council is composed 1) of all ruling bishops of the Church who due to their ordination have the right to participate in the same on equal rights, regardless the significance of their seat and 2) of a certain number of laymen (usually in older times the emperors and their dignitaries), representing the lay element of the Church, which together with the clergy form the «pleroma tis Ecclesias» or the whole body of the Church.

The common opinion of the whole Church—the so called conscience of the Church (consensus Ecclesiae)—is the controlling authority of the genuiness of the Oecumenical Council (tacite), or even of its repudiation, when its decisions are diverse to the common orthodox faith.

The Oecumenical Council is convened after due common agreement of all particular Churches, the respective decision of which is communicated by the Primus of the whole Church (in case of the united

1. Acts of the Academy of Athens, 1966.

2. Acts of the 13th Byzantine Congress of Oxford, not yet published.

Church) by the Bishop of Rome or by the Patriarch of Constantinople (for the Orthodox Church alone). The Oecumenical Council is convened only when serious church problems of general character, such as the danger of the falsification of the faith, become acute. Such problems are innumerable, accumulated since the 8th century, when the last (7th) Oecumenical Council of the united Church was convened. This is why the Orthodox Church recognizes only the seven Oecumenical Councils, while the Roman Catholic Church recognises 14 more (on the whole 21) convoked after the Schism and regarded as Oecumenical Councils of the Roman Catholic Church, but not recognized by the other christian Churches as oecumenical.

In spite of the innumerable serious problems accumulated since the 8th century, which make the convening of an Oecumenical Council for their solution rather imperative, its convocation is for the time being impossible for the following chief reasons :

1) The practical absence of the *Una Sancta* makes impossible the proper and responsible preparation of an Oecumenical Council in spite of the elaboration of the respective problems, either by the World Council of Churches or lately by the Vatican Council II, or by any other special committee of any particular christian Church.

2) For the same reason the participation in such an Oecumenical Council of the existing separated Churches, the doctrine of which is not endorsed by the non existing *Una Sancta* is problematic. Even for the two older Churches (Roman Catholic and Orthodox) each one of them claiming exclusively the absolute oneness and oecumenicity (the *Una Sancta*) and rejecting reciprocally the claims of oneness and oecumenicity of the other, the problem remains unsolved, while the rest of the christian Churches do not recognize these claims of either of these two churches, remaining thus isolated minorities.

The creation after the Schism of the 11th century and after the great split of the Reformation in so many separated Churches repudiating the oecumenicity of any other of them, brings to a confusion as to the possibility of an agreement for organising an Oecumenical Council which would be composed of all these Churches : Out of the two older Churches the Roman Catholic Church, in full selfconscience of its oneness and oecumenicity, proceeds to the convocation of several Councils,

up to the Vaticanum II, regarding them as oecumenical, although they are not recognized as such by the other Churches; while on the contrary the Orthodox Church, just for the same reason of its oneness and oecumenicity, does not proceed to the convocation of an Oecumenical Council, because such a Synod would not be recognized by the vast majority of the christian family, a fact which cannot be so easily ignored. In other words the failure of unity between the existing christian Churches is the greatest impediment for the convening of an Oecumenical Council (the 8th) of the not yet existing united christian Church.

3) From the technical point of view the presupposition of one christian state and one ruler with full responsibility for convoking and financing the big gathering fail now and no one of the existing rulers would easily take such a responsibility.

Of course the impossibility of the convening of an Oecumenical Council does not prevent the convening of general Councils of each particular Church, as it is the case with the Vaticanum II for the Roman Catholic Church and the Panorthodox Synod under preparation for the Orthodox, but none of them could claim the prerogative of the oecumenicity of its Synod as long as the other Churches do not recognize them as such.

At the end there is a short statement clarifying the different position of the two older Churches towards the Oecumenical Council. The orthodox position is the one stated above while the Roman Catholic Church understands the Oecumenical Council, on the basis of the concentrated authority of the Church in the person of the Pope as Vicarius of Christ on earth, and in spite of the lately given interpretation of the collegiate system of the episcopate of the Church, practically, as an advisory body to the Pope, who is the only one who gives authority to the Oecumenical Council by convening it, presiding it and endorsing its decisions.